

HERINNERINGEN

DOOR

Dr. TH. DENTZ.

Oud-lector aan de Rijks-Universiteit te Utrecht.

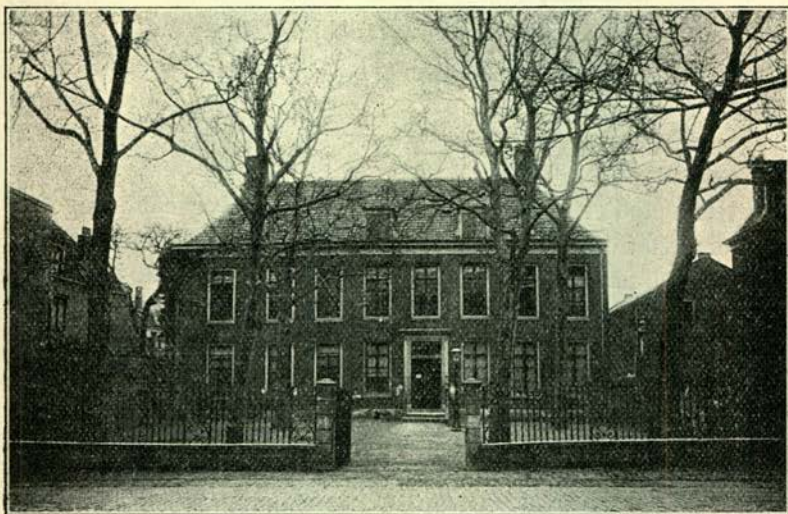
Het voorstel van den hoofdredacteur om eene bijdrage te leveren ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Tandheelkundige school, heb ik gaarne aanvaard, ofschoon die bijdrage niet veel actueels zal kunnen bevatten, en zich zal moeten bepalen tot herinneringen van vele vroegere jaren. Het is inderdaad moeilijk, voor een 87-jarigen schrijver, iets te bedenken, dat op algemeene instemming zal kunnen aanspraak maken. Mijne mededeelingen worden dus niet anders dan eene soort van autobiographie.

Ik heb mijne medische studiën te Amsterdam gedaan, aan het Athenaeum-Illuster, waar men destijds geen examina kon afleggen. Ik heb ze toen alle te Utrecht afgelegd, en ben ook hier gepromoveerd op eene dissertatie „de Melkbreuk der Borstklier”.

Bij mijne verhuizing alhier bewoonde ik twee kamers in het huisgezin van den heer Kubes, Oudegracht hoek Jacobiekerksteeg. Het ontbijt en het koffiemaal gebruikte ik met de familie Kubes, het middagmaal met wijlen Prof. de Hartog en wijlen Prof. van de Sande Bakhuizen. Beide heeren waren toen leeraren aan de H. B. S. alhier. De Hartog kreeg eene benoeming te Amsterdam tot Hoogleeraar in de Rechtsgeleerdheid, van de Sande Bakhuizen tot Hoogleeraar in de

Astronomie te Leiden. Hun heengaan heeft mij zeer gespeten. Daarentegen achtte ik het een groot voorrecht kennis gemaakt te hebben met wijlen den heer van de Sande Bakhuizen, een broeder van den Leidschen Hoogleraar, den vroegeren rector van het Utrechtsch Gymnasium.

Alhier maakte ik spoedig kennis met wijlen Prof. Snellen Sr., die toen nog niet tot de professorale waardigheid was verheven. Hij stelde mij voor met andere geneesheeren een

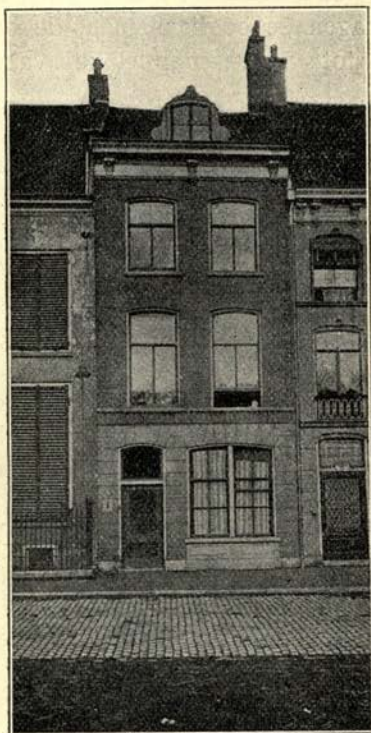

Het „IJzeren hek”.

kliniek te openen tot herkenning en genezing van Tandziekten, Keel- en Borstziekten, Kinderziekten en Vrouweziekten. Behalve Dr. Snellen, die als Directeur der kliniek optrad, waren daaraan verbonden Dr. A. A. Land, Dr. A. J. Bekkers, Dr. P. Q. Brongdeest, Dr. A. P. van Mansveldt, Prof. T. Halbertsma en ik. Zij zijn allen reeds overleden.

Door de stedelijke regeering van Utrecht werd ons een gebouw aangeboden, het z.g. Cholera Hospitaal, (thans Aalmoezenierskamer), waar wij een paar dagen in de week zitting hielden voor minvermogende patiënten. Bij het uit-

breken der Cholera, moesten wij het Cholera Hospitaal verlaten, en kregen wij een lokaal tot onze beschikking in het gebouw „het IJzeren Hek” in de Breedstraat. Daar hadden wij een kamer tot onze dispositie, de patiënten moesten in de gang hun beurt afwachten. Later op den dag was het

Gebouw a/d Neude.

lokaal in gebruik bij de Schutterij en nog voor andere doeleinden.

Bij het vijfjarig bestaan van onze kliniek, schreef Snellen in 1871: „De geschiedenis der genees- en heilkunde is een nieuw tijdvak ingetreden, sedert sommige takken zich tot afzonderlijke vakken zelfstandig begonnen te ontwikkelen.

De ontdekking van een nieuw middel van onderzoek gaf daartoe telkens den aanstoot, dan volgden nieuwe hulpmiddelen van behandeling: de beoefening en de toepassing van beide deden uitbreiding van kennis ontstaan.

Mannen van wetenschap bepaalden hun werkkkring tot een tak der genees- of heelkunde. Zoo werden de specialiteiten geboren. Wij zagen de oogheelkunde, de oorheelkunde, de tandheelkunde tot wetenschappelijke vakken zich ontwikkelen.

De toenemende omvang van deze speciale vakken deed geheele toewijding eischen van hare beoefenaars. Voor het onderwijs werden speciale leeraars vereischt.

Aan de Nederlandsche Hoogeschoolen, intusschen, is die behoefte niet spoedig erkend geworden: de heelkunde, in haren geheelen omvang, tot 1867, zelfs met inbegrip van verloskunde, bleef opgedragen aan één Hoogleeraar."

Voorts schrijft Snellen: „In 1860 werd door Prof. F. C. Donders, voor de oogheelkunde, in deze behoefte voorzien. Wat het academisch onderwijs verzuimde, moest door particuliere krachten worden verschaft. Geholpen door den waardigen, grijzen Suerman, den medicus van de oude school, maar die de nieuwe richting van wetenschap wist te waardeeren, en gesteund door eenige belangstellende vrienden, bracht Donders de oprichting van het Nederlandsch Gasthuis voor Ooglijders tot stand.

Wat dit Nederlandsch Gasthuis is voor Oogheelkunde, beoogt onze kliniek voor de overige speciale takken der heelkunde. Het zijn aanvankelijk zwakke pogingen, maar zij mogen de inleiding zijn tot meer afdoende voorziening in de behoeften van wetenschap en van hare beoefening!"

Snellen schrijft verder: „De tandheelkunde is wel de oudste der heekundige specialiteiten, maar langen tijd was ze in handen veelal van geneeskundige tandmeesters, die haar uitsluitend als industrie exploiteerden. De wet van 1865 bracht hierin verandering; sedert moet de tandarts in den

geheelen omvang der geneeskunde arts zijn. Hiermede werd de tandheelkunde een wetenschappelijk vak en aan de handen der charlatannerie ontrukkt. Engeland benijdt ons die wet: daar heeft de wetenschap te concurreeren met de industrie,

Gebouw Witte Vrouwenstraat.

maar wat Engeland uitstekend heeft — een leerstoel voor tandheelkunde — wordt in Nederland nergens gevonden.

Dr. Th. Dentz, Dr. A. A. Land, Dr. P. Q. Brondgeest, Dr. A. P. van Mansveldt vereenigden zich met mij tot het plan van oprichting eener kliniek, waardoor wij zouden trachten te voorzien in de hier bestaande tweeledige behoefte:

om den behoeftigen lijder hulp te doen verschaffen volgens het standpunt der wetenschap, en tevens, om aan de aanstaande geneeskundigen de gelegenheid te geven, de speciale vakken der heelkunde te zien toepassen."

Tot zooverre de mededeelingen van Snellen.

Den 28 September 1877 ben ik door Z. M. Willem III benoemd tot Lector in de tandheelkunde aan de Rijks-Universiteit te Utrecht, op eene jaarwedde van twee duizend gulden.

Nu was de verhouding eene geheel andere geworden, en kon ik bij Curatoren aandringen op een eigen gebouw tot uitoefening der tandheelkundige praktijk. Kort en tijd daarop kreeg ik de beschikking over een gebouwtje op de Neude, naast de voormalige 's Rijks-Munt. Dat gebouwtje bestond uit drie boven elkander gelegen kamertjes, waarvan de onderste als wachtlokaal dienst deed; op de middelste was de operatiekamer, en daar boven het collegezaaltje. Dit gebouwtje bestaat niet meer, evenmin als 's Rijks-Munt: zij hebben plaats gemaakt voor het nieuwe Postkantoor.

Intusschen was het gebouwtje op de Neude zeer ongerieflijk; in vele opzichten veel te klein. Het aantal studenten nam steeds toe, zoodat op de collegedagen, een veertigtal personen, waarbij ook de patiënten, in het middenvertrekje moesten trachten zich een plaats te veroveren. Op mijn herhaald verzoek om een betere huisvesting, kreeg ik ten slotte de beschikking over het gebouw in de Wittevrouwestraat, dat vroeger dienst deed voor de particuliere praktijk van de Professoren Donders en Snellen. Zoo als dit gebouw thans was, kon er geen gebruik van gemaakt worden. Wijlen de heer Victor de Stuers beloofde mij de gewenschte veranderingen aan te brengen. Zoo werden er twee boven elkander gelegen ruime lokalen bijgebouwd, waarvan de onderste als collegezaal, de bovenste als operatiezaal zou dienst doen.

Wij hadden nu wel een gebouw, doch voor meubilair, enz. zou eerst op eene volgende begrooting kunnen worden gerekend. Toen besloot ik op eenige der meest bemiddelde stadgenooten een beroep te doen, om steun voor de meest nood-

zakelijke behoeften b.v. kachels, brandstof, gordijnen, enz. Dit geschiedde den 29 September 1895. Aldus heb ik f 467.50 kunnen verzamelen, en kon het onderwijs in de tandheelkunde spoedig een aanvang nemen.

De 21 October 1895 heb ik het groote voorrecht gehad het nieuwe Tandheelkundig Instituut aan de Wittevrouwenstraat te mogen inwijden met eene rede over „Het tegenwoordig standpunt der Tandheelkunde”.

Witte Vrouwenstraat 1895 — Groote Polikliniekzaal.

Bij die inwijding waren o.a. tegenwoordig Baron Schimmelpenninck v. d. Oye, Commissaris der Koningin in de Provincie Utrecht, Jhr. Mr. van Karnebeek Sr. afgevaardigde van Utrecht naar de Staten-Generaal, eenige Curatoren, Professooren, leden van den Gemeenteraad, tandartsen, studenten, enz. Ook de reeds half-blinde Prof. Beets was, onder geleide van zijne dochter Aleida, onder mijn gehoor. Het vrij ruime lokaal, waarin ik mijn rede hield, was zoo gevuld, dat een daarnaast liggend vertrek ook voor de toehoorders was opengesteld.

Het aantal studenten, waarbij ook vrouwelijke, nam steeds toe, even als het aantal patiënten. Intusschen lag het lokaal dat als technisch atelier zoude dienst doen, nog geheel braak.

Toen besloten de studenten dat lokaal van het meest noodige te voorzien, en op onbekrompen wijze hebben zij daaraan voldaan. Bij de opening der tandheelkundige lessen, op 26 October 1896, mocht ik de volgende toespraak tot de studenten richten:

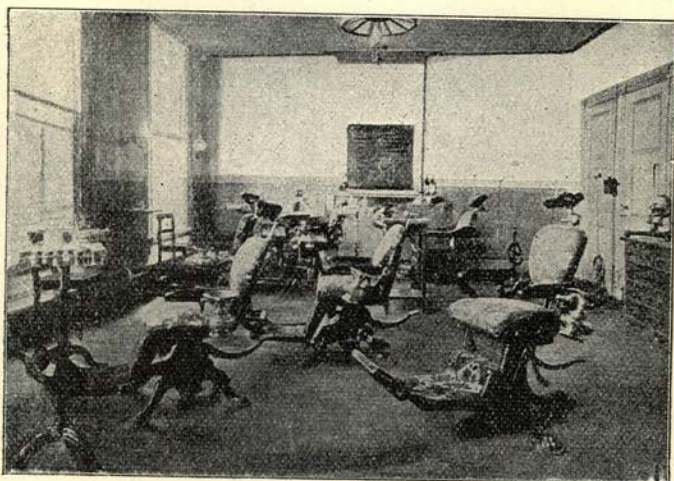
„Dames en Heeren,

Toen een jaar geleden het gebouw, dat ons thans vereenigd ziet, in gebruik werd genomen, konden weinigen vermoeden, ik zelf het allerminst, dat dit in den betrekkelijk korten tijd van zijn bestaan, in velerlei opzicht, in zoo ruime mate aan zijne bestemming zou beantwoorden. Ruimte en licht waren hier in voldoende mate aanwezig, maar daarmede waren zij, die zich voor hun praktisch tandheelkundig examen wilden bekwamen, niet gebaat. En al bestond het vooruitzicht, dat latere geslachten hunne rechtmatige eischen zouden bevredigd zien, dit hielp hen niet, die in den afgehoopen cursus hunne studiën alhier wenschten te volbrengen.

Doch toen gebeurde een feit, dat in de geschiedenis der zich ontwikkelende tandheelkunde in Nederland met gulden letters mag worden gegrift. Allen, die als studenten in de tandheelkunde alhier waren ingeschreven, sloegen de handen ineen, en uit eigen middelen voorzagen zij, op onbekrompen wijze, het ledige lokaal, dat als atelier voor de technische werkzaamheden was aangewezen, met de noodige hulpmiddelen. Dat hun aanbod door Curatoren en ook door mij dankbaar werd aanvaard, behoef ik hier niet in het midden te brengen, doch ik mag niet verzwijgen, dat de avond waarop mij dat aanbod werd gedaan, voor mij van zeer groote beteekenis is geworden. Het is of er toen een bond tusschen de daar aanwezigen en mij is gesloten, een bond om gezamenlijk te arbeiden voor het bereiken van een schoon ideaal, een ideaal dat allengs een vasten vorm is gaan krijgen, en dat wij thans belichaamd zien in dit Tandheelkundig Instituut.

Het is een docent niet vaak gegeven te kunnen wijzen op het voorrecht dat mij is te beurt gevallen, om dien inderdaad hoogst merkwaardigen avond te mogen herdenken, en het is mij dan ook een behoefte, waaraan ik gaarne voldoe, om allen, die daaraan hebben deel genomen, mijn diep gevoelden dank te herhalen, voor alles wat zij hebben gedaan, om het Instituut te maken tot wat het is geworden.

Dank zijn wij ook verschuldigd aan den heer Coebergh, onzen assistent, die een groot gedeelte van zijn tijd voor

Witte Vrouwenstraat 1895 — Praktikantenzaal.

de praktische opleiding heeft beschikbaar gesteld; dank ook aan de heeren M. de Boer en L. Frank voor hunne belanglooze toewijding bij de technische werkzaamheden, wier vriendelijke hulpvaardigheid alleen werd geëvenaard door de groote zorgvuldigheid waarmede zij de hun toe-
vertrouwde belangen waarnamen.

Zagen wij met genoegen, dat aan den heer de Boer de eer te beurt viel om door Z. Exc. den Min. v. Bin. Zaken te worden benoemd tot tweeden assistent, dat genoegen zou veel grooter zijn geweest, zoo aan die benoeming financieele voordeelen waren verbonden. Ik mag het in-
tusschen geen ijdele hoop noemen, zoo de heer de Boer

of, mocht die ons verlaten, zijne eventueele opvolgers, bij de benoeming ook de mededeeling ontvingen, dat daaraan een traktement was verbonden.

De groote beteekenis van praktische opleiding in het technisch operatief gedeelte der Tandheelkunde is zeer terecht ingezien door hen wien thans mijne dankbare woorden hebben gegolden. Toch mag ik niet verzwijgen, dat Gij u vergist zoo Gij meent, dat het zwaarte punt der tandheelkunde in de prothese gelegen is. Er was een tijd dat zulks wel het geval was, minder nog omdat de conservatieve tandheelkunde nog niet die trap van volmaaktheid had bereikt waarop zij thans roemen kan, dan wel omdat aan de prothese grootere financieele voordeelen waren verbonden dan aan eenig ander deel van onze professie. Daarbij kwam nog, dat voor hen, die zich meer bepaald aan de prothese wijdden, algemeen geneeskundige kennis minder noodig was, terwijl de moderne tandheelkunde, ik bedoel het *heelen*, het *genezen* van tandziekten, die uit den aard der zaak berusten moet op de algemeene wetten, die ook voor de genees- en heelkunde gelden, ook de kennis dier wetten gebiedend vordert, en alzoo gepaard moet gaan met veel meer algemeen geneeskundige kennis dan gewoonlijk gedacht wordt.

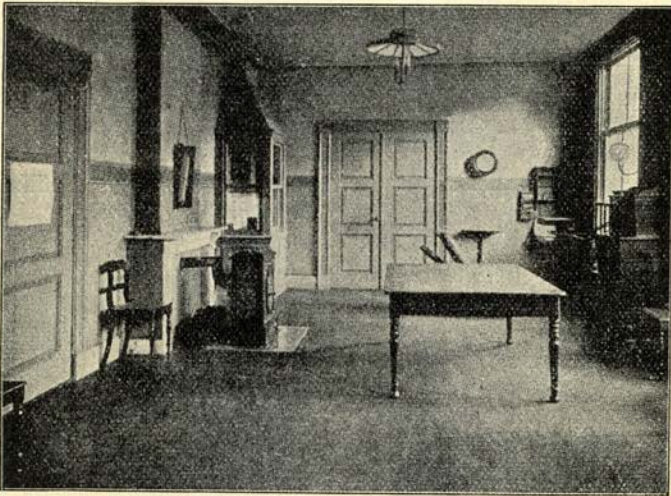
Die tijd is evenwel verstreken. Dat is nog niet in alle klassen der maatschappij doorgedrongen, nog niet in alle streken van ons land bekend, doch allengs baant zich zulk een weg, en daartoe zal ons Instituut ongetwijfeld het zijne bijdragen.

Doch ook op elk Uwer, zijt Gij eenmaal zelfstandig opgetreden, rust de plicht om, zooveel Gij kunt, er op te wijzen, wat de moderne tandheelkunde vermag, en hare nauwe betrekking tot de algemeen geneeskundige wetenschap aan te toonen, en dan, het kan niet anders, veranderen de verhoudingen, en stelt men grooter prijs op eene behoorlijke behandeling zijner tanden, dan op het vervangen er van door prothesen.

Veroorlooft mij daarom, Dames en Heeren, die U thans in het tijdperk van wetenschappelijke ontwikkeling bevindt, er op te wijzen, dat het U als een wanklank in de ooren moet klinken, wanneer Gij vernemen mocht, dat slechts praktische ontwikkeling Uw doel moet zijn. Voorzeker, Gij hebt U praktisch te ontwikkelen, — onze specialiteit is bij uitnemendheid een praktisch vak, — doch

praxis zonder theorie is een absurditeit, even als theorie zonder praktische ontwikkeling ook absurd zou zijn. Harmonie tusschen theorie en praktijk te verkrijgen, de juiste verhouding tusschen beide in het oog te houden, is het doel waarnaar wij hebben te streven.

Er is wel eens beweerd, dat wij met te veel studievakken worden overladen, die als ballast moesten over boord geworpen worden. Maar dunkt U niet, dat wij, even als een schip, ballast behoeven? Wie zal de juiste maat kunnen afmeten van wat ons in het leven eene behoefte zal blijken

Witte Vrouwenstraat 1895 — Kleine Polikliniekzaal.

te zijn? Niemand, wij zelven het allerminst. De waarde eener kundigheid, eener wetenschap, eener ervaring, kunnen wij alleen beoordeelen zoo wij die reeds bezitten en wij ze ons eigen gemaakt hebben. Missen wij ze, dan wordt dat maar zelden, zoo ooit, gevoeld.

Wij behoeven ballast, even als een schip het noodig heeft. Wij moeten tegenover de stormen en den strijd van het leven eene overmaat van kennis kunnen stellen, willen wij in dien strijd de palm der overwinning behalen!

Moge het U allen, Dames en Heeren, gegeven zijn dien strijd op eene eervolle, roemrijke wijze te strijden, en moge

Gij in het onderwijs, dat U hier zal worden aangeboden, daartoe in ruime mate, de wapenen vinden!"

Intusschen nam het aantal studenten zoo schrikbarend toe, dat het Instituut te klein was geworden, en de studenten in groepen verdeeld werden. Zij, de studenten, wendden zich toen tot den Minister van Binnenlandsche Zaken, den heer Heemskerk, met het verzoek, eene uitbreiding aan het Instituut te geven. Aan dat verzoek werd evenwel niet voldaan.

Wijlen Minister Dr. Kuyper nam in 1905 het initiatief tot reorganisatie van het tandheelkundig onderwijs, en zond op 3 Maart 1905, de volgende missieve aan wijlen den Heer L. Frank, Secretaris van de Commissie uit het Tandheelkundig Genootschap:

Ik heb de eer U mede te deelen, dat ik voornemens ben de vestiging van een zelfstandig Tandheelkundig Instituut, dat aan de eischen van den tegenwoordigen stand der wetenschap voldoet, is een der Rijks-Universiteiten in overweging te nemen.

Aangenaam zal het mij wezen schriftelijk door U te worden ingelicht:

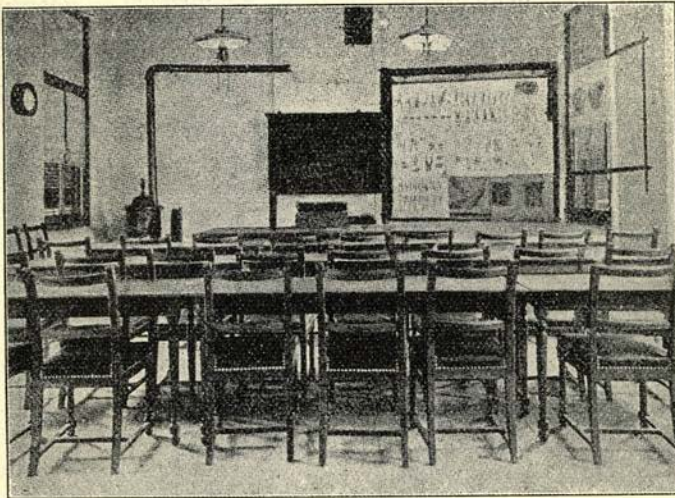
- 1°. of, naar Uw oordeel, vestiging van dat Instituut te Utrecht voorkeur verdient, en zoo ja, of alsdan het thans te Utrecht in gebruik zijnde gebouw voor tandheelkundig onderwijs voldoende is, en zoo neen, welke eischen eventueel aan een nieuw gebouw zijn te stellen;
- 2°. of de thans aldaar voorhanden hulpmiddelen en verzamelingen voor het tandheelkundig onderwijs voldoende zijn, en zoo neen, welke hulpmiddelen en verzamelingen eventueel zullen moeten worden aangeschaft, zoowel in ééns als jaarlijks;
- 3°. of het Instituut met de Universiteit in verbinding zal zijn te zetten, en zoo ja, op welke wijze.

Tevens zal ik er prijs op stellen van U eene globale raming van de kosten van eene reorganisatie van het tandheelkundig onderwijs te ontvangen, alsmede een schets op welke wijze de examens, de toelating daartoe en het onderwijs zullen kunnen worden geregeld.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
KUYPER.

De Commissie uit het Tandheelkundig Genootschap, bestaande uit de heeren Dr. C. L. G. Becht, wijlen L. Frank (Secretaris), A. A. H. Hamer, wijlen Dr. C. van der Hoeven en C. Witthaus, gaf op de vragen door den heer Kuyper gesteld, de volgende antwoorden:

Ad primum. A. Van de Rijks-Universiteiten verdient Utrecht beslist de voorkeur. B. Het thans te Utrecht in ge-

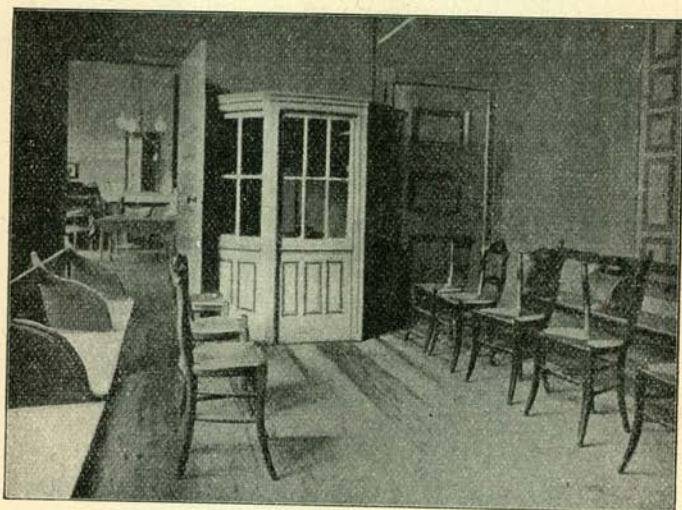
Witte Vrouwenstraat 1895 — Collegezaal.

bruik zijnde Tandheelkundig Instituut is onvoldoende. Door uitbreiding zou het voldoende gemaakt kunnen worden.

Ad secundum. De thans te Utrecht voorhanden hulpmiddelen en verzamelingen zijn voor het Tandheelkundig Onderwijs onvoldoende. De Commissie voegt hierbij een lijst van hetgeen, naar globale raming, in ééns en jaarlijks zal moeten worden aangeschaft, om aan de eischen van goed ingericht Tandheelkundig Onderwijs te voldoen.

Ad tertium. Het Tandheelkundig Instituut is met de Universiteit in verbinding te zetten door:

- 1°. de aspirant Tandheelkundige Studenten bij de Medische Faculteit te doen inschrijven;
- 2°. het Tandheelkundig Onderwijs te doen verstrekken door Professoren der Medische Faculteit, waaronder de te benoemen Tandheelkundige Professoren gerekend behooren te worden;
- 3°. de Tandheelkundige Examen-Commissiën te doen bestaan uit Tandheelkundige en Medische specialiteiten.

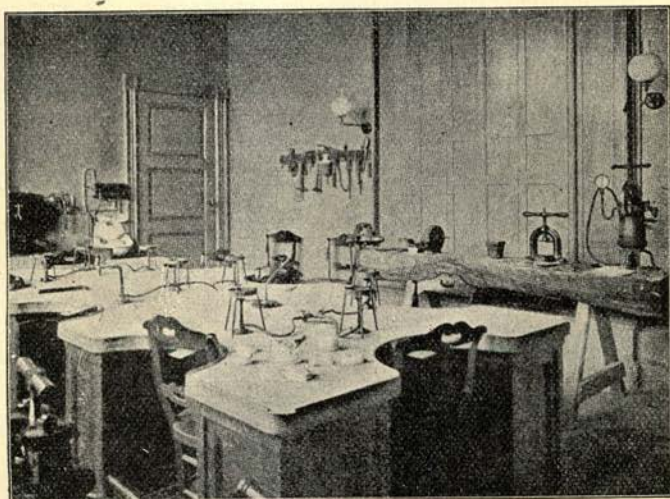
Witte Vrouwenstraat 1895 — Wachtlokaal.

De kosten van een reorganisatie van het Tandheelkundig Onderwijs zullen, naar de raming der Commissie, bedragen: voor verbouwing, enz. f 30660.— en voor jaarlijks f 14250.—.

Verder worden besproken: de tandheelkundige examina; een studieplan voor het tandheelkundig onderwijs, o. a. de in-deeling in een eerste, tweede, derde en vierde jaar. Voorts

welke colleges de student in de tandheelkunde zal hebben te volgen, uitgaande van de medische faculteit, enz. enz.

De vraag is gewettigd hoe Minister Kuyper er toe kwam, de inderdaad ingrijpende reorganisatie van het tandheelkundig onderwijs te aanvaarden. Tijdens mijn lectoraat kregen wij op de kliniek in de Wittevrouwenstraat het bezoek van den heer Kuyper, die in gezelschap van wijlen Jhr. Mr. Roëll, President-Curator van onze Universiteit, eenige Univer-

Witte Vrouwenstraat 1895 — Technisch atelier.

siteiten gebouwen kwam inspekteren. De paaschvacantie van het jaar 1904 was pas ingetreden, en ik noodigde alle beschikbare studenten tegenwoordig te willen zijn, opdat de Minister van de bekrompen gelegenheid voor arbeid, enz. kennis kon nemen. Z.Exc. meende inderdaad, dat wij het wel erg benauwd hadden. De omstandigheid, dat hij zelf een zoon had die voor tandarts studeerde, zal op zijne gunstige beschikking, waarbij hij trouwens in de Tweede Kamer der Staten-Generaal hartelijke woorden gesproken heeft, invloed gehad hebben.

Intusschen was de heer Rink den heer Kuyper als Minister van Binnenlandsche Zaken opgevolgd, en kreeg ik van hem eene mededeeling van den volgenden inhoud:

's Gravenhage 11 Augustus 1905.

Ik heb de eer U mede te deelen, dat bij mij het voornemen bestaat eene commissie te benoemen, aan welke zal worden opgedragen het voorbereiden van voorstellen tot wijziging der voorwaarden tot verkrijging der bevoegdheid van tandmeester, als mede het ontwerpen van een programma van eischen voor een nieuw Tandheelkundig Instituut bij de Rijks-Universiteit te Utrecht.

Aangenaam zal het mij zijn te vernemen, of Gij bereid zijt het lidmaatschap dier commissie te aanvaarden.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
voor den Minister
de Secretaris-Generaal
HUBER
I. S. G.

Mijn antwoord was natuurlijk, dat ik gaarne deel zou uitmaken van die Commissie. Hierop kreeg ik de volgende missive:

's-Gravenhage, 3 September.

Met betuiging mijner ingenomenheid met Uwe bereidverklaring om in de nevenvermelde Commissie zitting te nemen, heb ik de eer U hierbij te doen toekomen een afschrift van mijne beschikking tot instelling van die Commissie.

Omtrent dag en plaats van eerste samenkomst zult Gij van den voorzitter der Commissie de noodige oproeping ontvangen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
voor den Minister
De Secretaris-Generaal,
HUBER
I. S. G.

Het bovengenoemde afschrift luidde:

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
heeft goed gevonden,

1. in te stellen eene Commissie, aan welke wordt opgedragen het voorbereiden van voorstellen tot wijziging der voorwaarden tot verkrijging der bevoegdheid van tandmeester en tot reorganisatie van het tandheelkundig onderwijs aan de Rijks-Universiteit te Utrecht.
2. te benoemen:
tot lid en voorzitter der Commissie: Dr. H. Zwaardemaker, Hoogleraar aan de Rijks-Universiteit te Utrecht,
en tot leden:
Dr. Th. Dentz, lector aan de Rijks-Universiteit te Utrecht,
John E. Grévers, privaat-docent aan de gemeentelijke universiteit te Amsterdam,
A. A. H. Hamer, voorzitter van het Nederlandsch Tandheelkundig Genootschap, te Amsterdam,
J. M. Klinkhamer, voorzitter van de vereeniging van Nederlandsche Tandartsen, te 's Gravenhage,
Dr. F. A. Meijer, voorzitter van het Nederlandsch Mondheelkundig Genootschap, te Amsterdam.
3. te bepalen, dat de Commissie zitting zal houden te Utrecht.

Afschrift dezer zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer en aan elk der benoemden.
's Gravenhage, 3 September 1906.

Overeenkomstig de gearafeerde minuut,
De Secretaris-Generaal,

HUBER
I. S. G.

In het najaar van 1906 werden wij door Prof. Zwaardemaker ter vergadering opgeroepen, die in een der lokalen van het Universiteitsgebouw werd gehouden.

Aan de opdracht om een nieuw Tandheelkundig Instituut

te ontwerpen, hebben wij tal van vergaderingen gewijd. Ik weet niet meer hoevele bijeenkomsten wij hadden, doch de slotsom waartoe wij kwamen, was de volgende:

Utrecht, 30 Januari 1907.

Excellentie,

De Commissie, door Uwe Excellentie, bij besluit van 3 September 1906 No. 1993. Afd. Onderwijs, ingesteld, aan welke wordt opgedragen het voorbereiden van voorstellen tot wijziging der voorwaarden tot verkrijging der bevoegdheid van tandmeester, en tot reorganisatie van het tandheelkundig onderwijs aan de Rijks-Universiteit te Utrecht, heeft de eer U, als resultaat harer besprekingen, het volgende mede te deelen:

De Commissie was het hierover eens, dat het vigeerend theoretisch tandheelkundig examen, zelfs aan de meest bescheiden eischen, niet voldoet. Zij had dus te onderzoeken welke wijzigingen dat examen heeft te ondergaan en welke voorbereidende studiën daartoe moeten worden aangewezen.

Al aanstonds werd door een der leden de meening verdedigd, dat alléén het diploma als arts bevoegdheid mocht geven tot het uitoefenen der tandheelkundige praktijk, en dat wel op gronden in de eerste bijlage tot dit rapport samengevat. ¹⁾ Die meening vond bij geen van de medeleden ondersteuning, wyl men overwoog:

- 1°. dat het arts-diploma, zoo als het arts-examen thans is ingericht geen waarborg is voor voldoende tandheelkundige kennis en bedrevenheid;
- 2°. dat, werd het arts-examen ingericht zooals het dan behoorde, de voorbereidende studie van 7 jaren verlengd, en dus op 9 jaren gesteld zou moeten worden;
- 3°. dat een studietijd van 9 jaren de financieele krachten der meeste studeerenden op eene te zware proef zou stellen;
- 4°. dat het arts-examen, zoo als het thans is ingericht, voor den tandheelkundige te weinig bevat, maar zooals het dan zou worden ingericht voor den tand-

¹⁾ Die eerste bijlage van het rapport is hier weggelaten, als ter zake niet dienende.

heelkundige overbodigheden, dus te veel zou bevatten; en

- 5°. dat de techniek der moderne operatieve en prothetische tandheelkunde, voor den tandarts onontbeerlijk, liefst moet worden aangeleerd op jeugdigen leeftijd, — wat niet zou plaats hebben, kwam die oefening eerst in het achtste van de negen studie-jaren.

Wij hebben nog tal van bijeenkomsten gehad, betreffende de toelating tot de studie der tandheelkunde, en waren ten slotte tot de conclusie gekomen, dat de beste oplossing zou zijn, zoo van den aanstaanden tandarts zou worden gevorderd, dat hij beide natuurkundige examina, (resp. propaedeutisch- en candidaats-examen in de medicijnen) zou hebben af te leggen. De overweging, dat de studietijd te lang zou worden, werd ondervangen door de opmerking, dat, stelt men den leeftijd waarop een jongeling een Gymnasium of eene Hoogere Burgeschool met 5-jarigen cursus verlaat, op het 18e jaar, en en studietijd daarna op vijf à zes jaren, hij reeds op 23 à 24 jarigen leeftijd als tandarts zal kunnen optreden, een leeftijd, die eerder te jong dan te oud kan worden geacht voor zelfstandige uitoefening der tandheelkundige praktijk.

Aan den eisch van beide natuurkundige examina (resp. propaedeutisch en candidaats- en candidaats-examen in de geneeskunde), zijn bovendien de volgende voordeelen verbonden:

1°. De aanstaande tandartsen volgen, gezamenlijk met de studenten in de geneeskunde, de colleges der hoogleeraren in de physica, de chemie, de botanie, (eventueel de zoölogie), de anatomie, enz. aan de universiteit *hunner keuze*. Zij worden dus niet allen te Utrecht geconcentreerd, hetgeen voor velen, die in- of nabij de andere Universiteiten wonen, stellig een belangrijk oeconomisch voordeel zal zijn.

2°. Een candidaat in de medicijnen of candidaat-arts, die zich verder als tandarts wil bekwamen, m.a.w. de speciaal tandheelkundige lessen wil volgen, kan eventueel ook den titel van *medicinae doctor* of van arts verkrijgen (bij eene mogelijkerwijze in uitzicht te stellen uitbreiding van de wet op het Hooger Onderwijs, ook dien van Doctor in de Tandheelkunde, zonder later nog eens de beide natuurkundige examina af te leggen.

3°. De weg wordt afgesneden aan hen, die na voor het eerste of tweede natuurkundig examen te zijn afgewezen, de studie der tandheelkunde, als toevluchtsoord ter hand nemen. De ervaring heeft te dien aanzien voldoende geleerd, dat deze voor de beoefening der tandheelkunde niet de meest geschikte zijn.

4°. Kan worden verwacht, dat in de toekomst, de keuze van docenten in de tandheelkunde minder beperkt wordt, zoo de kennis der toekomstige tandartsen op eene breede, wetenschappelijke basis steunt.

De Commissie spreekt dus als hare meening uit, dat tot het afleggen van het theoretisch tandheelkundig examen alleen zij bevoegd moeten zijn, die het med. cand. examen of het tweede natuurkundig examen met goed gevolg hebben afgelegd.

Wij hebben verder aanbevelingen gedaan, van hetgeen, naar onze meening, het theoretisch en het praktisch tandheelkundig examen zouden moeten omvatten. Ofschoon de Leidsche Universiteit met onze plannen instemde, heeft de regeering ze niet opgevolgd. Ze is met Groningen en Amsterdam mede gegaan, die eene beperkte medische voorstudie, vermengd met praktische lessen, en gevolgd door zuiver praktische studie aanbevelen.

Ofschoon het tegenwoordig in gebruik zijnde Tandheelkundig Instituut slechts elf jaren heeft dienst gedaan, is het ten eenenmale onbruikbaar geworden. Het aantal studenten is in die mate geklommen, dat gebrek aan ruimte het onderwijs en de praktische oefening in hooge bemoeilijkt. Voldeed het aanvankelijk aan bescheiden eischen, thans is de toestand onhoudbaar.

Zal eene reorganisatie van het Tandheelkundig Onderwijs aan de Rijks-Universiteit te Utrecht ter hand worden genomen, dan vloeit daaruit dat onmiddellijk gevolg voort, de eisch van een Tandheelkundig Instituut. De commissie heeft zich beijverd daarvoor een program van eischen te ontwerpen, dat in de voornaamste behoeften voorziet, zonder dat in de eerste decenniën uitzicht bestaat, dat aan het ontworpen Instituut uitbreiding behoeft te worden gegeven.

Wij hebben tal van vergaderingen gewijd, om aan die eischen te voldoen.

Intusschen achte ik, in het jaar 1908, voor mij den tijd

aangebrouken, om mijn ontslag, als lector, te nemen. Zie hier het uittreksel dat ik ontving:

Wij, WILHELMINA, bij de gratie Gods,
Koningin der Nederlanden, Prinses van
Oranje-Nassau, enz. enz.

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenland-
sche Zaken van 21 Augustus 1908, No. 5104, afdeeling
H. M.; C.;

Gelet op artikel 94 der hooger onderwijswet;
Gezien het Koninklijk besluit van 5 December
1877, No. 4;

HEBBEN GOED GEVONDEN EN VERSTAAN;

aan Dr. Th. Dentz, met ingang van 28 September 1908,
op zijn verzoek eervol ontslag te verleenen als lector in
de faculteit der geneeskunde aan de Rijks-Universiteit te
Utrecht, met dankbetuiging voor de door hem gedurende
vele jaren bewezen diensten.

Het Loo, den 28 Augustus 1908.

(geteekend) WILHELMINA.

De Minister van Binnenlandsche Zaken
(geteekend) Heemskerk.

Overeenkomstig het oorspronkelijke
De Secretaris-Generaal
van Binnenlandsche Zaken
(geteekend) J. B. Kan.

Uitgegeven voor woordelijk gelijkkluidend uittreksel
De Secretaris-Generaal
J. B. Kan.

Bij mijn heengaan als lector werd mij door de Candidaat-
Tandartsen Vereeniging „John Tomes” een bijzonder fraai
album aangeboden, van wit perkament en met verguld-
zilveren hoekdeelen beslagen.

Tot mijn opvolger werd benoemd de heer John E. Gre-
vers, privaat-docent aan de Gemeentelijke Universiteit te
Amsterdam.

Met hem en wijlen Jhr. Mr. J. F. Hooft Graafland, Secretaris van Curatoren, bezochten wij den huize Payenborg, aan de Oudegracht alhier, dat toen in het bezit van het Rijk was gekomen. Volgens mijne meening zou het geheele gebouw dienen te worden gesloopt. De heer Grevers was van eene andere meening, zoodat Payenborg in zijn geheel bleef bestaan. In de zeer groote tuin was voldoende ruimte om daarin een nieuw gebouw te ontwerpen. Dat gebouw is, zeker tot ieders genoegen, tot stand gekomen.

De „Dentz-médaille”, geslagen
vanwege de Vereeniging van
Ned. Tandartsen.

Voorgevel Payenborg.